

Мудрість без холоду, або Прості відповіді на складні запитання

Валентина Грицук

Бувають люди, поблизу яких відчуваєшся спокійно і всезнаюче. Вони ніби напоюють оточуючих своєю мудрістю, і тоді до кожного приходить привид власної душевної сили. Але, як тільки людина випадає з товариства такої особи, той привид розвіюється, зате залишає по собі надовго аромат особливої радості, радості доторку до чогось істинного.

На прес-конференції, що передувала показу **«Сталінградської битви»** цю рису Резо Габріадзе журналісти мали щастя не стільки спостерігати, як відчувати, адже і самого Габріадзе, і його твори неможливо сприймати тільки інтелектуально, вони провокують душевне спілкування. І це неминуче.

На запитання про «живий» театр:

«В театрі має бути контакт. Коли ми з вами сидимо, як керосин і вода, не змішуємося, то для мене це поганий театр. Бувають хороші мертві театри. Вони лежать красиві і причепурені. Навколо них ходять... Вони гарні, але я люблю живих».

На запитання про **хороший** мертвий театр:

«Є, є такий театр. Я бачив на заході прекрасні і потрібні мертві театри. Потрібні комусь, але не мені. Вони дуже витримані за формою, холодні і прекрасні, вони несуть і передають знання. Бачив протилежні – наївні і нічого не знаючі, але привабливі. І я на їхньому боці. Думаю, що мертві театри існують, аби зберегти мову і ходу. Якщо існують – значить потрібні. Час все приносить і забирає. Якщо не забрав, значить ще треба. Але я прихильник такого театру, де людські серця поряд».

На запитання про національний театр:

«А ви попробуйте бути не національним! Горобець не може бути орлом, як би не намагався».

Ким ми були в Радянському Союзі, я вже не пам'ятаю, але ми сиділи тоді в глеках. Кришечку трохи відсунули, – ми й виглянули, але нестерпно болять очі на світ дивитися. Потрібно років з 20, щоб наші очі звикли до світла. Хоча трава забуття росте дуже скоро.»

На запитання про філософію театру:

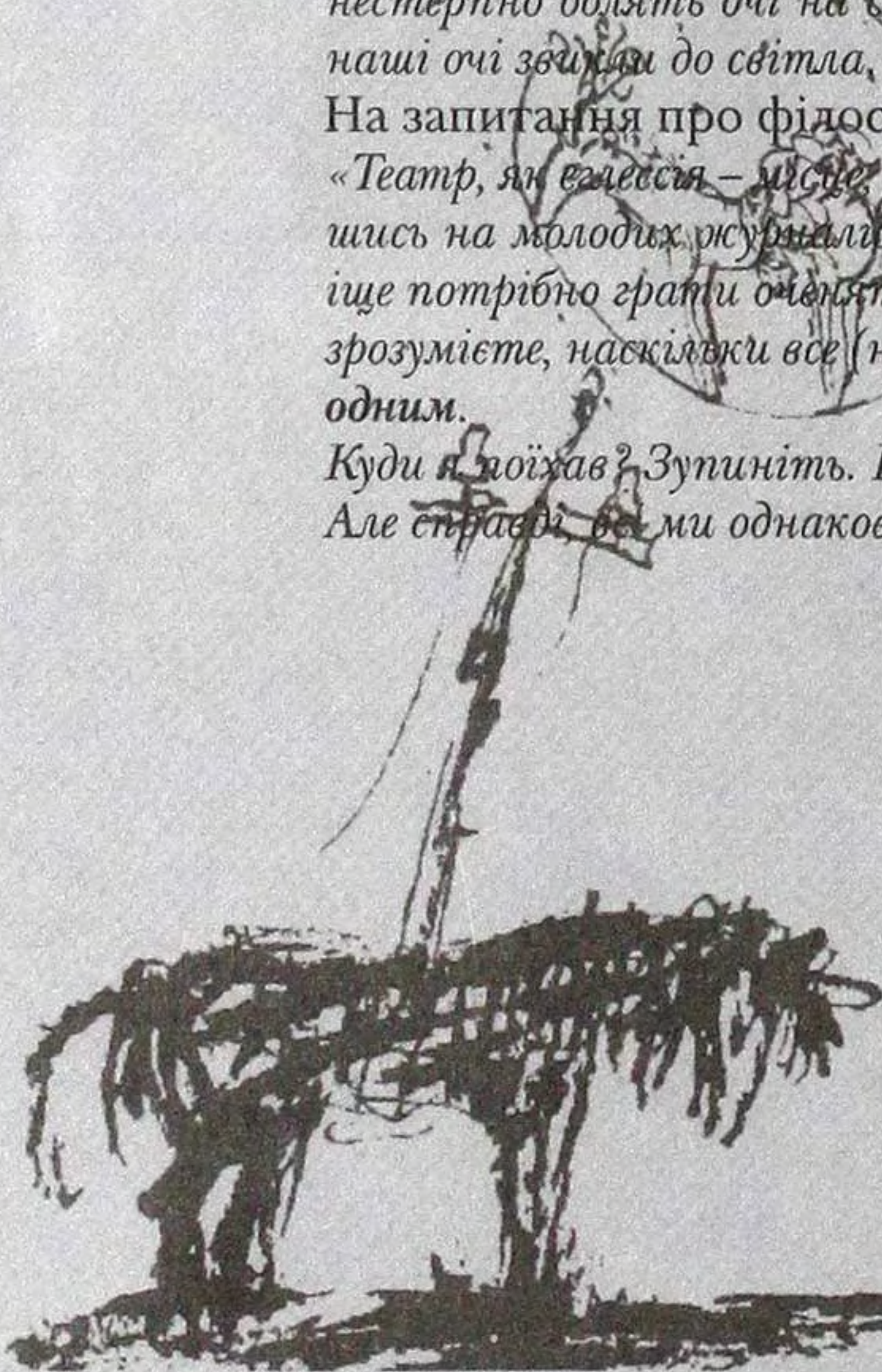
«Театр, як елєсія – місце, де збираються разом подихати (подивившись на молодих журналістів), але зараз вам це рано знати. Вам іще потрібно грати очима. Та коли з віком ця потреба відійде, зрозумієте, наскільки все (не тільки люди, а все що живе, що росте), є одним».

Куди я поїхав? Зупиніть. Це, напевне, впливає близькість Лаври. Але справді, всі ми однакові, тільки носи у нас різні.»

Якось Микола Гоголь пожалівся, що в його творах не помічають єдиного позитивного персонажа, який називається Сміх. За давньою класичною традицією ми звикли героїчне ставити поряд із трагічним, а комічне вважати низьким. Але існують в мистецтві люди, які, незалежно від багатьох теоретичних праць «проти» і деяких «за» (Бахтін), поєднують одне з іншим так органічно, як може спітати хіба тільки саме життя. До них і належить Габріадзе. Високий

героїчний пафос, грайлива інтелігентська іронія, відкритий народний сміх з його розмов, сценаріїв, п'єс перетікають у вистави, фільми, малюнки, скульптури, ляльки... Вербальність матеріалізується в конкретні образи, а фактурність візуального дихає поезією. Театр Габріадзе невіддільний від його особистості. Він драматург, режисер, художник-постановник, автор ляльки та її майстер-виконавець, а також режисер складної фонограми, що створює в його ляльковому театрі особливий ефект якогось позаумовного існування щирого людського голосу. Але це багатогранне авторство ніде не проривається дилетантством чи «халтурою», цілісність складається із добре продуманих і відшліфованих деталей, кожній з яких точно відведено єдино можливе місце. Вистава **«Сталінградська битва»** (нова постановка **«Пісні про Волгу»**, що з

- Режисер
Резо Габріадзе.
- Ескіз Р.Габріадзе
до його вистави
«Сталінградська
битва» (реквієм).
Тбіліський
муніципальний
театр-студія
під керівництвом
Резо Габріадзе.
- Наташа —
зірка цирку.
Німецький
художник.
Сцени з вистави
«Сталінградська
битва».

1996 року встигла здобути славу в Європі) організована як низка різно-
рідних епізодів, змонтованих в одне
ціле скоріше за кінематографічним
принципом. Кожен епізод — це щем-
лива новела з життя окремого соці-
ального вагончика або навіть з жит-
тя тварин чи комах. В цій системі
кінь чи мурашка не є знаками езопів-
ської мови. Тут будь-яка жива істота
має рівні права під сонцем, незалеж-
но від того, чи це черговий крово-
жерливий вождь якоїсь імперії, чи
мурашка. Вони всі герої трагедії,
варті нашої уваги і співчуття. Коли
тендітна, з великою красивою голо-
вою Мурашка-мама тужить голосом
Лії Ахеджакової за своєю донечкою:
«З ким же я тепер буду прогулюва-
тись по запашному вишневому дере-
ву? Понастягували на нас металу, ні-
би мало нам їхніх чобіт! Хіба є хтось,
хто тихіше за нас по землі ходив?», —
то наша розчуленість і сльози зда-
ються нам цілком доречними (хоча
й несподіваними як для сердець те-
атральних критиків), але коли такі
персонажі, як Німецький фельдмар-
шал, Сталін — радянський генералі-
симус, Горенко — радянський гене-
рал роздумують про роль свою і роль
жертви в історії та про те, що вони
не можуть вийти за рамки продикто-
ваного кармою амплуа, то вони вже
теж починають здаватися жертва-
ми, а отже тими, кого жаль. Безсум-
нівну симпатію викликає яскраво
вбраний німецький художник в бер-
лінському кафе, який цілодобово п'є
одну порцію коктейлю з половин-
ною жовтка і палить одну сигару, але
який, помираючи з голоду, не малює
того, чий «портрет можна написати

на снігу». Історія кохання вірного
Альоші, робітника сцени з транс-
порту, та примхливої Наташі, цирко-
вої зірки, теж хвилює до сліз. То від
співчуття, то від сміху. Але коні хви-
лювали людей споконвіку, а ось
Вольги і Ампера із світу електрики,
які волею Габріадзе ожили в розпові-
ді лялькового єврея Пілхаса — київ-
ського майстра з дрібного ремонту,
схвилювали, напевне, вперше в істо-
рії мистецтва. Вони теж виявилися
живими і вартими прихильних емо-
цій і мені особисто уявилися схожи-
ми на знамениту оперну Блоху, яку
оспівують на найпрестижніших сце-
нах світу.

Таким чином макросвіт великої по-
літики, що призводить до таких ка-
таклізмів як Сталінградська битва,
виявляється у виставі Габріадзе поді-
єю аж ніяк не значнішою, ніж крах
любовних надій Альоші чи родинні
стосунки мурашок. Мікросвіт інтим-
них спілкувань автор вистави цінує
більше, ніж такі серйозні речі як
військові баталії. Така світоглядна
позиція, напевне, є найбільш аван-
гардною для історії людини на зем-
лі, і вона особливо дивує, бо мис-
тецьки широко продемонстрована іс-
тотою із світу мужчин. Та ще й з гру-
зинських мужчин.

Спілкуючись із творчістю Резо Габрі-
адзе, спостерігаєш не ту високу недо-
сяжну мудрість, що, зарозуміла у сво-
йй універсальності, перетворюється
на щось протилежне — на байдужий
холод змії, а мудрість сентименталь-
ну. Ця мудрість слабка і м'яка, немов
запашний віск свічки, але в ній живе
вогонь, що відповідає ясно на найск-
ладніші наші запитання.

всі ми
однакові,
тільки
НОСИ
у нас
різні